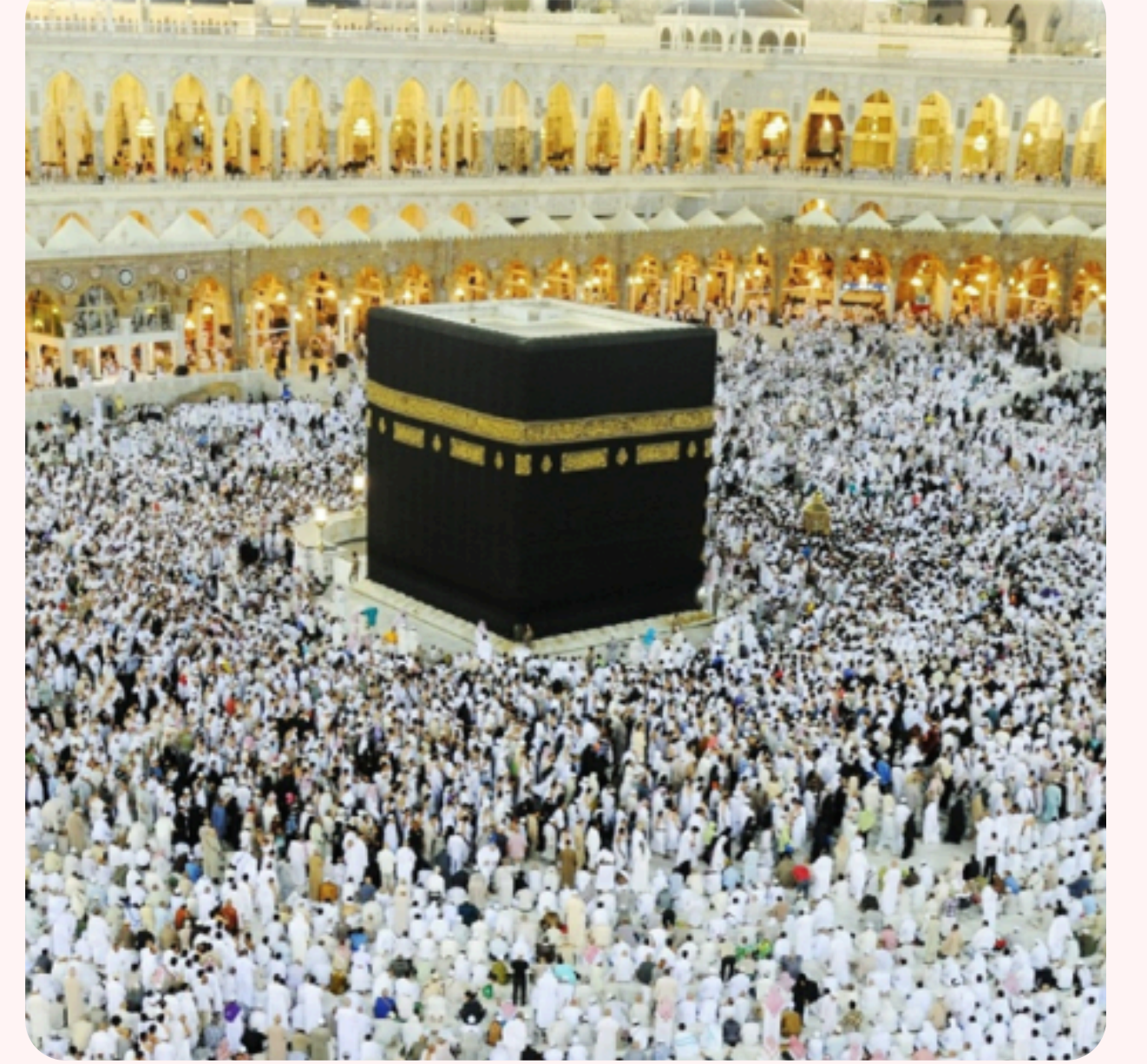

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

10. Sınıf

5. Ünite:

İslam Düşüncesinde İtikadi-Siyasi ve Fıkhi
Yorumlar

NELER ÖĞRENECEĞİZ?

5.1. Dinî Yorum Farklılıklarının Sebepleri

5.2. İslam Düşüncesinde İtikadi-Siyasi ve Fikhi Yorumlar

5.3. Kur'an'dan Mesajlar

5.1. Dinî Yorum Farklılıklarının Sebepleri

İnsanların aynı konuda farklı düşünmelerinin sebepleri neler olabilir?

Dinî yorum farklılıklarının ortaya çıkmasına doğrudan ya da dolaylı olarak etki eden birçok sebep bulunmaktadır.

İnsanların kabiliyetleri, huyları, ilgileri, ihtiyaç ve beklentileri, dünyaya bakışları ve algılamaları birbirinden farklıdır.

Bu farklılıklar insanların İslam'ı anlama ve yorumlama biçimlerine ve farklı uygulamalara yönelmelerine yol açmaktadır.

İslam tarihinde yaşanmış bazı siyasi olaylar dinî yorumların ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

- Hz. Peygamber'in vefatıyla birlikte kimin halife olacağına dair ortaya çıkan tartışmalar,
- bu konuda ileri sürülen görüşler ve
- bu görüşleri dinî dayanaklarla destekleme çabaları, farklı dinî yorumların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Dinî yorumların ortaya çıkmasında etkili olan sebeplerden biri de yaşanan coğrafyadır.

- Coğrafi koşullar; yeme içmeden alışverişe, geleneklerden giyim kuşama kadar insanların yaşam biçimleri üzerinde etkili olmuştur.
- Dinin farklı coğrafyalara yayılması ile Müslümanların din anlayışları buldukları bölgenin özel koşullarından etkilenmiştir.

- Kültürel özellikler, din içerisinde farklı yorumların ortaya çıkmasına yol açan bir diğer etkidir.
- Din ile kültür arasında sıkı bir etkileşim bulunmaktadır. İnsanlar dinle ilgili düşüncelerini belirtirken ya da bir olayı dinî yönden değerlendirirken sahip oldukları kültürün etkisinde kalırlar.
- İslam'ın temel ilkelerine aykırı olmadığı müddetçe Müslümanlar kültürel birikimlerini İslam anlayışlarına yansıtmışlardır.

- Farklı yorum biçimlerinin ortaya çıkmasında etkili olan unsurlardan biri de ayet ve hadislerin farklı yorumlanmasıdır.
- Dinî metinlerin çok katmanlı bir anlam yapısına sahip olması, insanların onları kendi bilgi, birikim ve anlayışları ölçüsünde anlama ve yorumlama (tevil) çabaları farklı yorumların ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

5.2. İslam Düşüncesinde İtikadi-Siyasi ve Fıkhi Yorumlar

Mezhepler hakkında neler biliyorsunuz?

İslam'ın itikadi-siyasi ve fıkhi konularıyla ilgili farklı dinî yorumlar ortaya çıkmıştır.

İtikadi-Siyasi Mezhepler

İslam'ın inanç konularının ayrıntılarında ortaya çıkan yorum farklılıklarıdır.

Fıkhi Mezhepler

İbadetler ve diğer dinî hükümler konusunda ortaya çıkan yorum farklılıklarıdır.

Gidilecek yer ve yol anlamlarına gelen **mezhep** kavramı, İslam'da farklı yorum ve uygulamalara sahip olan inanç ve ibadet gruplarını ifade eder.

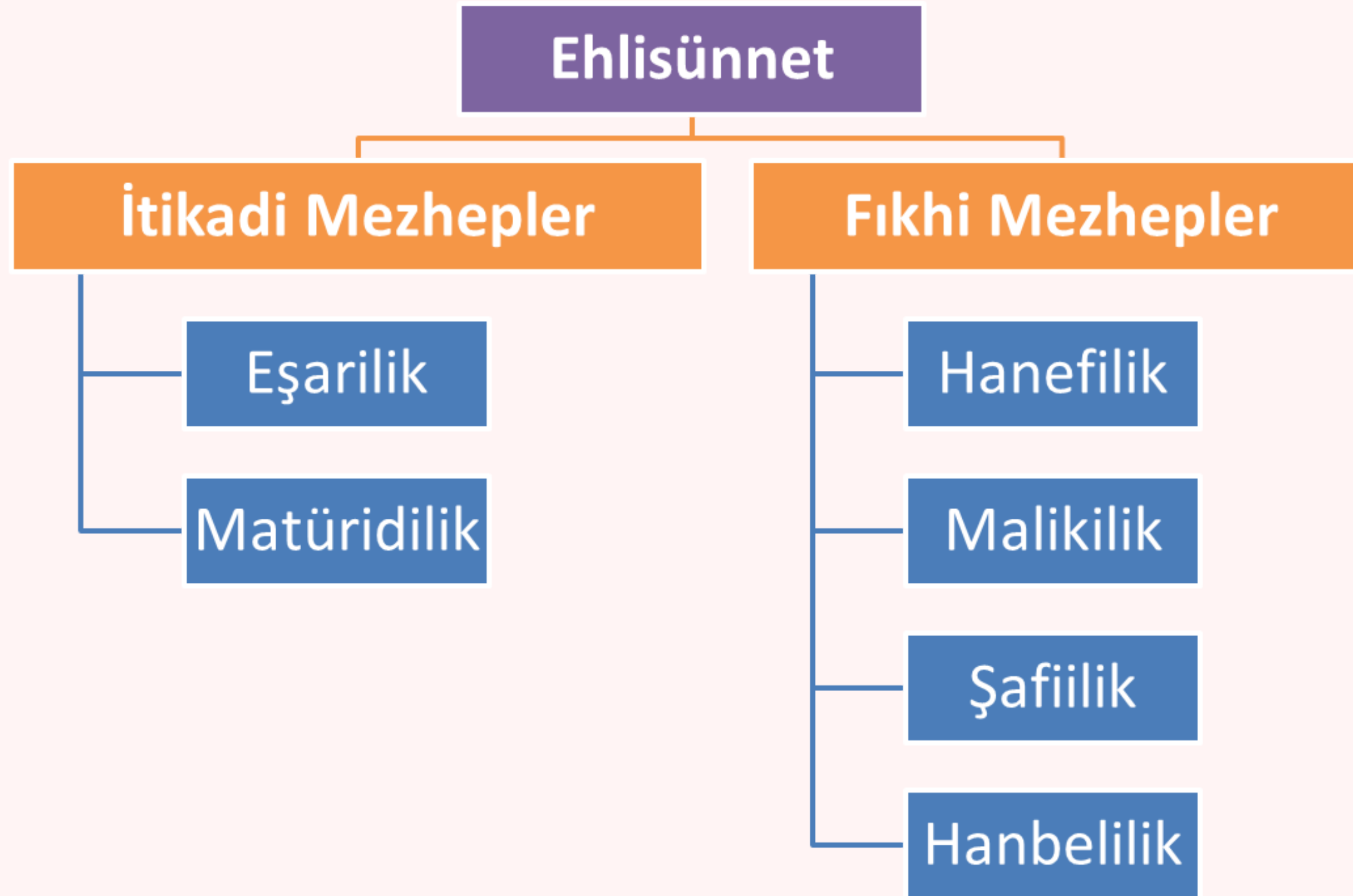
İslam'da inanılması gereken temel inanç esaslarının bütününe **itikad** denir. İtikad, iman kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. İslam itikadı Allah'ın (cc) varlığı ve birliği inancına dayanmaktadır.

Fıkıh; İslam'da ibadet, cezalar ve muameleatla ilgili hükümleri Kur'an ve sünnetten deliller göstererek açıklar.

Fıkıh ilmi; insanların başta Allah'a (cc), insanlara ve diğer varlıklara karşı hak ve sorumluluklarını ayrıntılı biçimde ele alır.

- Ehlisünnet, İslam'ın temel konularında Hz. Peygamber ve sahabilerin görüşlerini benimseyen ve onların uygulamalarını takip edenler için kullanılan bir kavramdır.
- Tarih boyunca Müslümanların çoğunluğu bu görüşü benimsemiştir.
- Sünnilik olarak da isimlendirilir.

Ehlisünnet bünyesinde yer alan itikadi-siyasi ve fıkhî mezhepler:

Eşarilik

- Ebülhasan Eşari'nin (öl. 324/935) görüşleri çerçevesinde oluşturulmuştur.
- Eşari, inançla ilgili meselelerde akli ve naklî delilleri uzlaştırmıştır. Tevhit, nübüvvet, melekler, kader gibi temel inanç konularını detaylı bir şekilde ele almıştır.
- Eşarilik günümüzde Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde; Irak'ın kuzeyi, Suriye, Ürdün, Filistin, Mısır, Cezayir, Libya, Tunus, Fas, Endonezya ve Malezya'da yaygındır.

Matüridilik

- Ebu Mansur Matüridi'nin (öl. 333/944) görüş ve düşünceleri çevresinde oluşmuş itikadi mezheptir.
- Matüridi, Kur'an ve sünneti esas alarak inançla ilgili problemleri akli delillerle temellendirmeye çalışmıştır. Böylece dinin yorumlanmasında Müslümanların akılla nakil arasında bir denge kurabilmelerine önemli katkılarda bulunmuştur.
- Günümüzde Matüridilik; Türkiye, Pakistan, Afganistan, Balkanlar ve Orta Doğu'da yaygındır.

Hanefilik

- İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin (öl. 150/767) görüş ve düşüncelerine dayanan fıkhî mezhebin adıdır.
- Hanefî mezhebinde meselelerin çözümünde sırasıyla Kur'an, sünnet ve sahabe görüşlerine başvurulur.
- Hanefî mezhebinde zorluğu kaldırıp kolaylığı benimseme anlamına gelen istihsan metodunun kullanılması yaygındır.
- Hanefî mezhebi; başta Türkiye olmak üzere Irak, Suriye, Balkanlar, Kırım, Türk Cumhuriyetleri, Afganistan, Çin ve Hindistan'da yaygındır.

Malikilik

- Malik bin Enes'in (öl. 179/795) görüşleri etrafında şekillenmiştir. Mezhebin içtihatlarında Kur'an, sünnet ve kıyasla birlikte Medine halkının uygulamaları etkili olmuştur.
- İmam Malik'in hayatını Medine'de geçirmesi onun fıkıh anlayışında etkili olmuştur.
- Maliki mezhebi günümüzde Suudi Arabistan'daki Ahsâ bölgesi ile Fas, Cezayir, Tunus, Sudan, Katar, Bahreyn ve Kuveyt'te yaygındır.

Şafiilik

- Muhammed bin İdris Şafii'nin (öl. 204/820) görüşlerini esas alan mezheptir.
- Şafii mezhebinde fıkhi bir konuda hüküm verilirken Kur'an, sünnet, icma ve kıyas şeklinde bir sıralama takip edilir.
- Şafii mezhebinde sünnetin her çeşidi dinî delil olarak kabul edilir.
- Şafiilik, günümüzde ülkemizin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri ile Mısır, Suriye, Filistin, Irak ve Endonezya gibi ülkelerde yaygındır.

Hanbelilik

- Ahmed bin Hanbel'in (öl. 241/855) görüşlerini esas alan fıkhî mezheptir. Hanbelî mezhebinde meselelerin çözümünde Kur'an, sünnet ve sahabe görüşleri önemli yer tutar.
- Diğer fıkhî mezheplere oranla kıyas metoduna daha az yer verilir. Hadise dayalı bir fıkıh anlayışı hakimdir.
- Günümüzde Hanbelî mezhebi mensupları; Suudi Arabistan, Katar ve Umman başta olmak üzere Irak, Suriye, Ürdün, Filistin ve Mısır'da bulunmaktadır.

5.2.2. Şia

- İslam tarihinde ortaya çıkan görüşlerden biri Şia'dır. Şiilik olarak da isimlendirilir.
- Şia düşüncesine göre Hz. Muhammed'in (sav) vefatından sonra, halifelğe en layık kişi ve meşru imam Hz. Ali'dir.
- Ehlisünnet görüşünden farklı olarak "On iki imam" inancı geliştirilmiştir. Buna göre Hz. Ali'nin soyundan gelen imamlar İslam toplumunun meşru liderleridir ve günah işlemezler.
- Kerbela olayının yaşandığı muharrem ayı, Aşure Günü, imamların doğum ve vefat günlerinde yapılan anma etkinlikleri gibi gelenekler Şia mezhebinde önemli bir yer tutar.

Caferilik

- Şia bünyesinde oluşan fıkhî mezheplerden biri Caferilik'tir.
- Cafer Sadık'ın (öl. 148/765) görüşleri etrafında şekillenmiştir.
- İmam Cafer; On iki imam'dan biri olarak kabul edilmektedir.
- Caferilik; günümüzde özellikle İran, Irak, Bahreyn ve Lübnan'da önemli bir nüfusa sahiptir.
- Türkiye'de de Caferî mezhebinin görüşlerini benimseyen Müslümanlar bulunmaktadır.

5.3. Kur'an'dan Mesajlar

İnsanların birlikte yaşama kültürünü benimseyebilmeleri için neler yapılabilir?

Hucurat Suresi

- Hucurat suresi Medine Dönemi'nde indirilmiştir.
- Kur'an'ın 40. suresidir.
- 18 ayetten oluşur.
- Adını dördüncü ayette geçen "odalar" anlamına gelen "hucurat" kelimesinden almıştır.

Hucurat Suresinin 13. Ayeti

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ
لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

Hucurat Suresinin 13. Ayeti

Rahman ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

“Ey insanlar! Şüphe yok ki biz, sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hakkıyla haberdar olandır.”

(Hucurat suresi 13. ayet)

Hucurat Suresinin 13. Ayetinde Verilen Mesajlar

- İnsanların birbirinden farklı ırk, renk ve cinsiyet gibi özelliklere sahip olması aslında bir ayrışma değil zenginlik olarak kabul edilmelidir.
- İnsanlar Allah'ın (cc) hikmeti gereği tanışmaları için farklı kabile ve milletlere ayrılmışlardır.
- İnsanların bir arada yaşamalarını kolaylaştıran insani ve ahlaki değerler öne çıkarılmalıdır.

NELER ÖĞRENDİK?

- Dinî yorum farklılıklarının sebeplerini
- İslam düşüncesinde ortaya çıkan itikadi-siyasi ve fıkhi yorumları
- Hucurat suresi 13. ayetin mesajlarını